

Justitiedepartementet
Enheten för domstols- och åklagarfrågor
103 33 Stockholm

Yttrande över EU-kommissionens förslag till direktiv om skydd för personer som deltar i den offentliga debatten mot uppenbart ogrundade rättsprocessen och rättegångsmissbruk

(Ju2022/01690)

Göteborgs tingsrätt har beretts tillfälle att yttra sig över ovan rubricerat förslag. Tingsrätten har granskat förslaget utifrån de intressen som domstolen har att bevaka och vill lämna följande kommentarer inför det fortsatta förhandlingsarbetet.

Tingsrätten är positivt till syftet med det föreslagna direktivet, dvs. motverka att rättsprocesser används för att tysta journalister m.fl. som deltar i den offentliga debatten.

En övergripande synpunkt är dock att de definitioner som anges i förslaget överlag är alltför vagt utformade. Dessa behöver konkretiseras för att konsekvenserna av ett kommande genomförande fullt ut ska kunna bedömas. Detta är av särskild vikt avseende de definitioner som anges i artikel 3 och artikel 4.2, eftersom bestämmelserna i dessa artiklar har en avgörande betydelse för övriga bestämmelserns tillämpningsområde.

Rättegångsbalken innehåller bestämmelser som ligger i linje med ett flertal av de bestämmelser som föreslås i direktivet. Rättegångsbalken innehåller regler om avvisning av stämningsansökan (42 kap. 2 §) och möjligheten att vid uppenbart ogrundade käromål meddela dom utan att stämning utfärdats (42 kap. 5 §). I 9 kap. rättegångsbalken finns bestämmelser som bl.a. innebär att den som mot bättre vetande inleder eller föranleder rättegång i tvistemål kan dömas till böter. Vidare är huvudregeln i 18 kap. 1 § rättegångsbalken att den part som tappar målet ska ersätta motpartens rättegångskostnader. I tvistemål ankommer det på käranden att styrka sin talan.

Det föreslagna direktivet innehåller emellertid ett antal bestämmelser som inte har någon direkt motsvarighet i svensk rätt. Här vill tingsrätten lyfta fram följande.

Den föreslagna bestämmelsen om tredjepartsintervention (artikel 7) framstår som något främmande. Det är vidare oklart vad som egentligen avses med att ”delta i förfarandet”, något som bör förtydligas i det fortsatta arbetet.

Enligt förslaget ska domstolar ges befogenhet att kräva att käranden ställer säkerhet för rättegångskostnader, eller för rättegångskostnader och skadestånd (artikel 8). En liknande konstruktion – som dock endast avser rättegångskostnader, och inte skadestånd – återfinns i lagen (1980:307) om skyldighet för utländska käreande att ställa säkerhet för rättegångskostnader. Lagen är emellertid inte tillämplig vid tvister inom EU.

Det föreslås en särskild bestämmelse om skadestånd (artikel 15), utöver förslagen om fördelning av rättegångskostnader m.m. Tingsrätten ifrågasätter behovet av och lämpligheten i att särreglera och harmonisera den eventuella rätten till skadestånd på det sätt som föreslås. Frågan bör analyseras djupare under det fortsatta arbetet.

Enligt förslaget ska direktivet tillämpas på civil- eller handelsrättsliga frågor som har gränsöverskridande följder. Förslaget i dess nuvarande utformning träffar även skadeståndsanspråk som väckts i ett brottmålsförfarande. Tingsrätten noterar i detta sammanhang att enskilda åtal däremot inte omfattas av direktivets tillämpningsområde.

Avslutningsvis vill tingsrätten framhålla följande. Skyddet för tryck- och yttrandefriheten i Sverige är starkt. Det är därför av stor vikt att fortsatt analysera om direktivets bestämmelser riskerar att komma i konflikt med de i Sverige grundlagsskyddade rättigheter som följer av tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. I dessa grundlagar finns särskilda regler om rättegången vid tryck- och yttrandefrihetsbrott.

I handläggningen har deltagit chefsrådmannen Anna Lantz samt rådmännen Johan Wilhelmsson och Ulrika Alsén.

Anna Lantz

Johan Wilhelmsson

Ulrika Alsén